

Nsegnamënt per la Soventù

de

Merch Tòne Murèt.

(Gardenice — per Gherdëina.)

Quod minus reipublicae majus
melius est offerre possumus, quam si
docemus atque erudimus juven-
tutem, his praesertim temporibus
quibus ita prolapsa est, ut omnium
opera refraganda atque coercenda
sit?

(Cicero II. de Div.)

Chl' un mäsar o miour bën pudons
nous fè alla patria, aüter chë chëll
de 'nsègnè y de 'nstrui la soventù,
massimamènt a chiè tèmpe, ulà
chë la jè tan ruinada, chë dutg
mësson sè sfurzè alla tènì sott,
y alla fè stè 'n regula?

(Cic. II. de Div.)

Viribus unitis et ubique monenda juvenus.

Colla fòrzes tènions adün — per dè si bougn un bon custön
Dr. Fassetta.
Dr. Fassetta.

Finchè t' jës soum, o fi, sibbes attènt a mi dutirines,
Tègn'les tël cuer, coi fatg mosti'les, finch' la vita tu fines. —
Dan' l' dutt recordetè d' unorè Die, y l' pèr y l' oma,
Y pò anchè chëi, chë 'mpò d'è la natura t'è dona. —
Schiva la bascia, chësta pòrta d'ann y nia de bon,
Ti fai confessa sinziernamènt, y prèst arès perdon. —
L' savèi vèlch jè bõna còssa, donca 'mpèrta con uoja,
Y tu giaterès rëba, stima y uneur a maruoja. —
La carrezions de ti defetg toà su fort con grà y gèn,
Ma svèrdetè, chë 'n aütra no t'è fèssè plù de buzèg. —
Un smicler no sibbe mèi ti amich: un tël no poss' j' udèi.
Y chi chë dei fai no t' amonès, t'odia, y jè da tàmèi. —
Chi con t'è fè la mènines t' hù 'ngiannà, sibbes accòrt!
L' modèmo crierà mò l'ocazion a t'è fè de tort. —
L' uem prudènt s'è 'ngianna d'atré drèt, chë l' no crè ad ugnun. 15
Dutta la confidenza pièrd chëll, chë no crè a degun. —
Sè tu fèsses vèlch de mèi, o dè del fè hès l' pènsier,
Alla sènt l' ascùndes, ma no a Die, chë cunès ti ever. —
J' sucrètig no conàdè aüter, ch' ai cumpagnes stimèi
Y sè tu desidres, chë èi scote, òra n' èi di mèi. —
No t'gèlè mèi carious aüter ch' a chëll, chë sto bèn soura. 20
Burta còsses ruina del cuer t'è pèrta d'ugn, ora. —
A paròles a mòza botgia no dèpa mèi a mènt,
Chi chë de chëstes s'è gòd, schiva fort y fort con spavènt. —
Nù y drèt èrt sarà tel prin l' scumencamènt d' ugnì lour,
Ma te puech tèmpe t'è parterà l' gran vadagn y bõll uneur. —
Tu fèsses dat al sùtch? prèst s' èn sòla 'n t'èl divertimènt,
Soul de chëll chë t' hès imparà, arès fort bõll pejamènt. —
Sìva all' ana, sòva al corp s'è dè fèss con prudenza,
Ruina l' ana, ruina l' corp la trupa frèidumènta. —
L' fè del bèn a bèn a ti t'è pòrta la ghòrlanda, 25
Ma sè no t' amès i autri, sègn d'amor d'ugn no t'è manda. —
Gran maruoja no t'è fè dila fortuna dila canaja,
Recordetè! chiè t'èrd o a bonèura segùr la paga. —
S' t' uès blèju, finchè t' jës soum no schivè la fadia,
Segùr l' lour t'è parterà bõlla pèi, no l' no fè nia. — 30

Mirate, y sè tu cunèsses y tu sès de vòster bòll,
 No t'è laurè con vic, o con porté aut y stòrt l'ègiapòll. —
 Ma sè la natura no t'ha dàt bəllèzza deguna,
 Coll talent, ch'iddie t'ha dàt, chièr de sè dlonch ti fortuna. — 40
 No fè mui vèlch, ch'è t'è pòrte disonour o gran ruoja,
 Sibbes t'èl, ch'è dutg a t'udèl y a t'audi obbe noja. —
 Ch'è don r'èsonè puech, più audi, ugnun da sè cunèss:
 A ch'èst una l'ènga y dol urèlles b'èg fort t'ammèss. —
 La ròba t'è mant'ègues con avèi fàldi b'èg cura, 45
 Starà fort da lonc i lereè, finchè la guardia dura. —
 Dutg sè dà g'èg bon temp, ma t'èg a m'ènt, ch'è ch'èss t'è f'èss dann.
 'L l'our, b'ègchè r'è tel pr'm, si pajam'ènt t'è darà ugn'ann. —
 Vin b'èv m'èssedà con ega, blot ugnun t'èg b'èv puech,
 Chi ch'è da soun s'è dà al vin na gran flamma m'ènt te faech. — 50
 Ues amizi? t'èi glaterès con f'è amabil ciara,
 Più sauri con b'èna paròles y b'èlla man'èra. —
 La p'èvertà y l'p'èl avèi a degun no j'è trè d'ant,
 Ch'èl ch'è dà ricchèzzes t'è f'èss anchè subit p'èrre fiant. —
 No de sagh'è l'or, b'èss la virtù t'è d'è j'è cun'èss, 55
 Ch'è la virtù p'òrta or, no ch'èst ch'èlla, pr'èst p'òsses uddi. —
 Coll' insparè g'èg y t'èni a m'ènt no far'èss de ch'èl atg.
 Ch'è f'èss ch'èl, ch'è uel m'èssum desmustrè l'èurità al m'èg. —
 C'èsses, b'ègchè fàldi b'èlles y d'èllettautes 'mprimà,
 No cri, s'è les t'è p'òrta dann, o t'è ròba la stima. — 60
 No sibbes des'ènnous, da dutg b'èg t'èni j'è 'l viz d'Tira,
 Odia y schiva ugn' c'èss, ch'è a t'èl bur m'èl t'è tira. —
 'L l'èg all' autà, b'ègchè grand y gr'èss, v'èg su'èss dal v'ènt sbattù,
 Ntanch'è alla bassa chi'òtta y con b'èna p'èss stà la si'èna;
 Insi l'è grand avèi j'è tel pericul più ch'è t'èg no m'èssna. 65
 'Ntanch'è del p'èl avèi no j'è 'l pericul de s'è perdù. —
 Chi ch'è r'èsona puech mostra resp'èl, y de v'èst'r valènt,
 Chi ch'è r'èsona a si t'èmp, mostra crianza, y d'avèi talent. —
 Tu sagh'èss de v'èster fort b'èg udd'è? sibbes dlonch t'èl,
 Cò ch'è tu 'nt'èss des'èdrès, y a degun no f'è v'èlch de m'èl. — 70
 Castich no giàta, chi con amor d'èga a ch'èl, ch'è 'nt'ègna,
 La pajerà chi l'è des'èp'èss, y a ub'èl no s'è d'ègna. —

Fortunà sarà chell'òuou, ché t'la virtù crès coi agni.
 Per si bèn fè un più de l'auter el lèda con rëson: — 75
 Dal ciàl jè desidra fortuna, y ché stèbe fort bèn 'nton. —
 A 'n òuou ché jè frid degun no darà bona paròla,
 Sarà da ugnun despricià, ris òra da ditta la sènt,
 'L pèrè 'ntèss no 'l pudrà bèn udèi, tégneti fort a mèor. —
 'L prim fallamènt t'è porterà gran danu, ma no t'è ruina, 80
 Segùr al mèl t'usa 'l viz, y a perdizion t'è strafina. —
 'Ert y termènd ris t'è parerà tel prim 'l fè del bèn,
 Ma carchè t'jè un jèdè usà, 'l farès dròt sauri y gèn. —
 Reccordetè y loda suanz i servìs, ché t'hès giatà,
 Còr ite, y dai àutri laza laudè chéi, ché tu hès fà. — 85
 Sè tu dubitèss de lèsser l'unour o 'l vadagnè,
 Sèbbes, ché no chéss, bènà chell, dlonch sibbe ti campagnè. —
 Suanz hà chell, jè spintà de bon' opres bella campida,
 'Ntarchè 'l rich con gran pompa s'è furnès c'òr y t'è scida. —
 Con ti loures ne dèsses mèl c'è stima o gran unour, 90
 'Mpò igla de vòster tìl, da cumpari d'ugneura 'l mèiour. —
 Alla ròta no partè no mass' amor, no mass' ariè,
 Sè la no t'è contenta, o t'è mostra, cò ché la jè Rita,
 T'accompanèla 'mpò dlonch, y suda i dis de ti vita. —
 La fortuna, ch' Iddie t'è dà, gòdetè con pès y gèn. 95
 Ma sagheja d'ugneura d'arsonèr t'òst un maèr bèn. —
 La fortuna bèn prèst s'è munda, tégneti 'l fort a mènt,
 Te chésta n'èbbes superbia, t'la disgrazia no spavent. —
 Desidres sinzièrmènt de vòst'r fortuna y content,
 Ussèrra bèn chell puech, ché t'h'è dit, y t'arès 'l pejamènt. — 100
 Iddie, ché con sapiènza zèoza s'è reglèra dutt,
 A chéss loar dèbbe benedèssion, ché 'l porte dlonch si frutt. —
 Da dundà, carchè silèa d'è, y ché tu leves, o fi,
 Da sèira, carchè d'ò la fadès tu vès a durni. —
 Anza la mènt y 'l cuer a Iddie, ché 'l nèbbe t'è custodi. — 105
 El t'è darà talènt y sanità in abbondanza. —
 Y mè più, sè tu mantègnes suu el bona fidanza. —
 La fadès y ugnì loar — per Iddie y a si unour. —
 Roma, 'l 1. de Sènt 1587.

B. 721 un 178